

Atatürk Dilimize Birçok Terim Kazandırdı

Leemage / Universal Images Group / Getty Images TÜRKİYE

Atatürk başarılı bir öğrenciydi. Rüştüyedeiken matematikle çok ilgiliydi, en zor soruları bile çözerdi. Atatürk'ün rüştüyedeki matematik öğretmeni onu çok takdir ederdi. Hatta "bilgi ve erdem bakımından olgunluk" anlamına gelen "Kemal" adını da ona matematik öğretmeni verdi. Atatürk'ün matematiğe olan ilgisi ve matematikteki başarısı, idadide ve Harbiye'de de devam etti.

Atatürk her zaman akılcı düşünceyle hareket eden bir liderdi. Atatürk'e göre akıl ve mantığın halledemeyeceği hiçbir sorun yoktu. Akıl ve mantığın dayanağı da bilim ve teknolojiydi.

Rüştüye günümüzdeki ortaokullara, idadi de liselere denk okullardı. Harbiye yani Kara Harp Okulu da üniversite seviyesinde eğitim veren askeri bir okuldur.

AFP / Getty Images TÜRKİYE

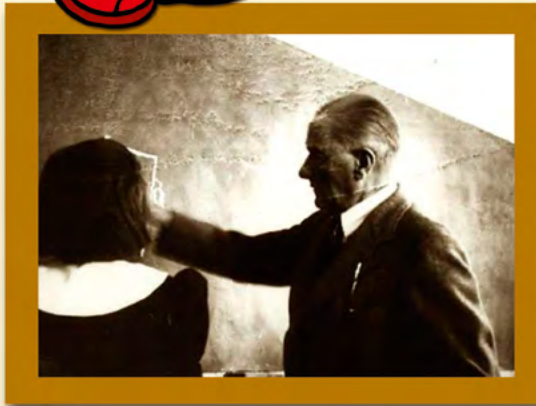
Atatürk savaş yıllarından sonra toplumsal yaşamı düzenlemek amacıyla çeşitli devrimler yaptı. Bunlardan biri 1928 yılında yaptığı Harf Devrimi'ydi. Bu devrimle birlikte yeni Türk alfabesi kullanılmaya başlandı. Böylece büyük küçük herkes kolayca okuma yazma öğrenebilecek ve öğrenim Türkçe gerçekleştirilebilecekti. Atatürk 1932 yılında Türk Dil Kurumu'nu kurdu. 1936-1938 yılları arasındaysa terimlerle yani bir bilim, sanat, meslek dalı ya da bir konuyla ilgili kavramları anlatan sözcüklerle ilgili çalışmalar üzerine yoğunlaştı. Tüm bu çabaların amacı Türk dilini yabancı dillerin etkilerinden

kurtarmak ve dilde arılaşma sağlamaktı. Ayrıca bilim ve teknoloji alanında kullanılan terimleri sadeleştirmek, böylece bilim ve teknolojinin yaşamımıza girmesine katkıda bulunmak da amaçlardan biriydi.

Atatürk dilimize yeni Türkçe terimler kazandırma fikriyle 1936 yılında geometri alanında çalışmaya başladı. Bazı Fransızca geometri kitaplarını okudu ve ardından "Geometri" adlı bir kitap hazırladı. 1937 yılında tamamladığı bu kitapta Arapça ve Farsça kökenli birçok terime bulduğu Türkçe karşılıklar ve bu terimlerin tanımları yer alıyordu.

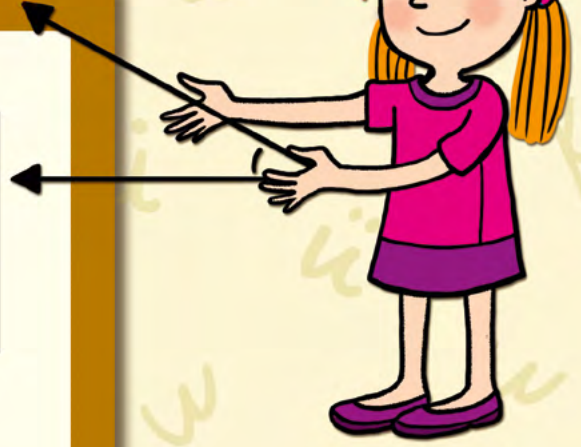
"Geometri" kitabı dil, bilim ve eğitim açısından önemli bir çalışmadır. İlk olarak 1937 yılında basılmış olan kitabın üzerinde yazar adı yoktur ancak kapağında "Geometri öğretmenlerle, bu konuda kitap yazacaklara kılavuz olarak Kültür Bakanlığınca yayımlanmıştır." yazılıdır. Bu kitapta yer alan pek çok terim günümüzde de kullanılıyor.

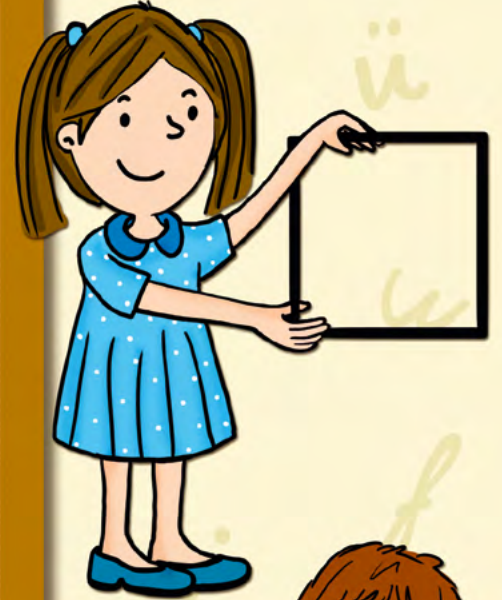
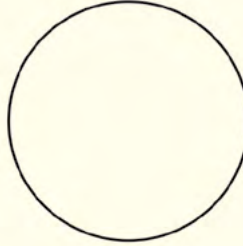
Atatürk 1937 yılında Sivas'a yaptığı bir ziyaret sırasında Sivas Lisesi'ne gitti. Lisedeki sınıflardan birinde o zamanki adıyla hendese yani geometri dersi işleniyordu. Atatürk tahtaya kaldırdığı öğrencilerden birinin Arapça kökenli bazı geometri terimlerini söylerken zorluk çektiğini gözlemledi. Bunun üzerine tebeşiri eline alıp tahtadaki Arapça sözcüklerin yerine Türkçe yeni terimleri kullanarak bir süre ders anlattı. Ardından ders kitaplarının birkaç ay içinde Türkçe terimlerle yeniden yazılıp okullara ulaştırılması konusunda çalışmalar başlattı.

İşte Atatürk'ün türettiği bazı geometri terimleri:

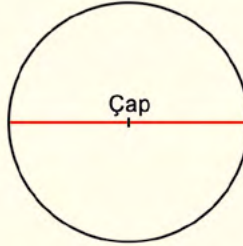
Murabba yerine **kare**

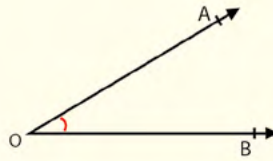
Muhit-i daire yerine **çember**

Kutur yerine **çap**

Zaviye yerine **açı**

Mahrut yerine **koni**

